

*My Daily Life as a Pedagogue
Моето педагогическо ежедневие*

ПРАВОСЛАВНОТО ВЕРОУЧЕНИЕ – ОСНОВА ЗА ФОРМИРАНЕ НА ПРАВСТВЕНОСТТА В НАЧАЛНИЯ ЕТАП НА ОСНОВНАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА СТЕПЕН

Наталия Хумбаджиева
СОУ „Св. Климент Охридски“ – Ловеч

Резюме. В статията се разглежда ролята на религията като средство за духовно израстване на малкия ученик. Представят се различни дейности, които спомагат за по-трайно усвояване на знанията.

Keywords: faith, temple, moral, Bible story, Christianity, good behavior

„Огънят в огнището топли тялото. То е като науките, които детето изучава в училище. Различните предмети му помагат да опознае света около себе си, да придобие правилни знания и умения и когато порасне, да знае как да направи живота си по-ползотворен и хубав. Затова е училището. Но има и друг огън, който топли душата, това е вярата в Бога. Този огън се запалва в сърцето с една наука, която се нарича вероучение.“

Монахиня Валентина Друмева

Обучение в православие по проект УСПЕХ – клуб „Православно християнче“.

Цели на обучението:

1. Въвеждане на учениците в тяхната собствена религия, за да може да я опознаят.

2. Приобщаване на ученика към духовните и културните традиции на България.

3. Помощ на ученика в разбирането на историко-културното, нравственото и житейско значение на религията.

4. Възпитаване на ученика в нравствено отношение, за да се формира у него поведение на благочестие на благонравие

Дейностите, свързани с обучението, могат да се обособят в следните групи:

1. Запознаване с Библията – Стар и Нов завет; притчи; Жития на светци.

2. Филми – православни.

3. Посещение на храмове (екскурзии).

4. Сформиране на християнски театър.

Между дейностите от различните групи няма рязка граница.

Началото се поставя с посещение на храма „Света Троица“. Тук малките първокласници получават своя първи урок как да се държат в храма. С голям интерес разглеждат иконите, всяко дете търси своя светец по изображенията. Обяснява им се какво означава молитвата и как се извършва кръстният знак. На всеки ученик се раздава разпечатана Господнята молитва – „Отче наш“. Впоследствие тя предшества всяко наше занимание, посещение в храмове, пътувания, екскурзии. Това дава усещането за Божието присъствие в нашия живот. В храма децата се срещат със свещеника, който разказва за живота на Божия син и подари на всички по една негова икона и брошура „Как да се държим в храма“.

При разглеждане на темите: „Сътворението на света“, „Първите хора“, учениците попитаха: „Това истина ли е, или приказка“. Ето отговора:

„Аз не мога да ви накарам да вярвате в това, което разказвам. Не искам да ви отговоря с „Да“ или „Не“. Вярата е нещо лично. Тя се отглежда като цвете, дълго и старателно. Мога да ви кажа само, че аз вярвам в Бог и в Неговото дело, в доброто и любовта, които Той сее по земята, а вие сами ще я откриете за себе си“.

Негово Високопреосвященство Ловчанският митрополит Гавраил подари на всеки ученик детска библия и така те можеха да се докоснат до библейските сюжети не само в учебните часове.

Децата в начален етап имат неустойчиво внимание, затова се нуждаят от разнообразяване на дейностите. Първоначално учениците се запознават с библейското съдържание, а след това разглеждат разказ от книгите на монахиня Валентина Друмева – „Православно вероучение за деца“, „Майчина заръка“, „Жива вяра“. Изключително полезни, достъпни и нравоучителни текстове, които пренасят библейския сюжет в детското ежедневие. Запознават ги с техни връстници, поставят ги в проблемни ситуации, учат на честност, етичност, приятелство, смиреност. Показват фаталното въздействие на пороците върху човека. По този начин, без назидание, децата осмислят човешките ценности и оценяват различните модели на поведение.

За да се възприемат по-трайно знанията, се въвеждат нови дейности – оцветяване, рисуване, моделиране, конструиране.

В I клас децата оцветяват и съхраняват в индивидуални папки, заедно с предварително раздадени материали, картини по съответните теми.

Във II клас рисуват самостоятелни изображения по темата, понякога индивидуално, но в повечето случаи в екип. За целта използват кадастри, флу-мастери, бои, моливи, пастели. Децата са разделени на групи и върху четвърт лист от кадастрон рисуват по темата, която се разглежда: „Сътворението“, „Ноевият ковчег“, „Тайната вечеря“, „Разпятието“, „Празният гроб“.

Честите посещения в храмовете помагат за по-правдиво изобразяване на сюжетите.

В III клас дейностите се надграждат – преминава се към моделиране и конструиране с различни материали: картон, плат и др.

Например по темата „Сътворението“ само се припомня какво е създадено в отделните дни, а групите изработват фриз по дни. Задачата на учителя е да разпределя децата според възможностите и ученията им.

Необятно е библийското слово, затова се подбират теми, които са ключови и същевременно достъпни и интересни.

Учениците се запознават с живота на Авраам и Сара и техния син Исаак. Тук се изправяме пред въпроса за изпитанието, за предаността, за безусловната вяра в Бог. Разсъждава се за това, че в живота често възникват проблеми, неприятности, нещастия, но това не значи че Бог ни е изоставил или забравил. Това са изпитания, които целят да ни направят по-силни и да ни научат на нещо важно, което ще ни помогне да оцелеем в живота. И „уроците“ ще продължават дотогава, докато бъдат усвоени.

„Услужливата Ревека“ е продължението на темата, където децата трябва да изработят фриз от камили. За целта върху дебел плат-основа налепят изрязани по шаблон камили от разноцветни парчета плат.

Особен интерес предизвиква историята на малкия Йосиф – сина на Яков, а практическото занимание затвърждава знанията за живота на Йосиф, като децата изработват „Дрешката на Йосиф“, отново в групи.

Върху стара омаляла тениска децата налепиха (със силиконов пистолет) разноцветни парчета плат, зашиха копчета и други орнаменти. Целта беше да се получи нова, красива, пъстра дрешка. Получените изделия закачихме на стената, а в джобчетата им поставиха листчета с написани послания от всяко дете. Ето някои от тях: „Не бъди завистлив“, „Казвай истината на хората“, „Не предавай роднините си“, „Не прави зло“, „Никога не завиждай, защото някой ден и ти ще бъдеш на върха, а се радвай с тези, които са наградени или по-обичани. И ще бъдеш щастлив и ти“, „Бъди честен“, „Не отвръщай на злото със зло“.

Особен интерес предизвиква темата „Моисей – водач на еврейския народ“. Практическо занятие – изработване на египетска колесница.

Историята на Моисей се поднася с анимационен филм в две части: от раждането на Моисей до извеждането на еврейския народ от Египет и преминаването на Червено море. Отново интересът бе много голям. Изработването на египетската колесница изискваше повече търпение и акуратност и включваше операциите очертаване, биговане, рязане, подлепване, работа с картон и гланцово блокче. Изграждат се умения за конструиране.

В работата си се старая да се придържам към принципа, че колкото повече сетива участват в учебния процес, толкова той е по-ефективен.

„Вавилонската кула“, „Силата на Самсон“, „Йона и голямата риба“ са все теми от Стария завет, при които библийското сказание се затвърждава с изработване на някакво изделие.

„Вавилонската кула“ бе онагледена с облепени картонени изделия с разнообразни чуждестранни надписи и марки. Целта е да се илюстрира разбъркването на езиците и разпръсването на хората по цялата земя. В нравствено-етичен план тази тема породя дискусия за гордостта, за надменността, за самовлюбеността – често срещани човешки грехове в наше време.

В практическо отношение изработеното изделие може да послужи за моливник.

„Самсон и неговата сила“ бяха отъждествени с лъва и надмощието му. Изработена бе кукла –Петрушка-лъв. Някои деца пожелаха да направят кукли петрушки на други животни и така в клас се сформира един импровизиран куклен театър.

Библейската история за Йона, който бива погълнат от голяма риба, усвоихме и затвърдихме с изработване на картина с „шарнирно съединение“. На фона на бушуващото море се закрепва нарисувана риба, прикрепена с кабърчета с раздвоен край и се поставя тежест. Така при движението на рибата се показва как тя поглъща уплашения Йона. Картините се закачат на стената и неучастващите в занятието деца стават съпричастни с библейското съдържание.

Новият завет включва живота на Исус Христос. С него са свързани и много от нашите християнски празници. Затова разглеждането на темите се преплита с художествени постановки и театрални изяви.

Първа представителна изява на клуба бе участието в Празника на християнското семейство. Написах сценарий по разказа на Станислав Ваклинов „Божии очи“, поместен в книгата „Детски цветослов“.

Големият християнски празник Рождество Христово бе отбелязан на няколко нива. Първо учениците се запознаха с живота на Богородица и Йосиф, със събитията, предшестващи святата нощ, и със самото Рождество.

Теоретичните знания намериха приложение в изработения кът, който илюстрира пещерата, яслите, овчарите, Светото семейство и мъдреците, които идват да засвидетелстват своята почит и да връчат дарове. С учениците изработихме символични дарове – бурканчета, нарисувани с акрилни бои върху стъкло. Доукрасихме ги с цветни стъклени камъчета и мъниста.

Кулминацията на празника бе участието в общоградското тържество, посветено на Рождество Христово. Подготвих с учениците художествена композиция по разказа на монахиня Валентина Друмева „Иафет“.

От особено значение за възпитание във вяра и в благонравие имат притчите. Ще се спира на притчата за „Завръщането на блудния син“.

Урокът протича по следния план:

1. Загубената драхма (монета).
2. Загубената овца.
3. Завръщането на блудния син.

Разглежда се притчата (т.3). Анализира се съдържанието ѝ, чрез брейн-сторм се определят качествата на:

Бащата	Големият син
– щастлив +	– работлив +
– обича синовете си +	– пестелив +
– милостив +	– изпълнителен +
– щедър +	– обиден –
– грижовен +	– ревнува –
– мъдър +	– завижда –

При първоначалния прочит децата категорично осъдиха решението на бащата и подкрепиха големия син, но след анализа на образите и на текста те стигнаха до извода за силата на прошката. Тя може да промени изцяло човешката съдба, в случая – към добро, по пътя на осъзнаването и поемането по божия път.

4. Брейнсторм на тема: „Приемливи загуби“.
5. Брейнсторм на тема: „Неприемливи загуби“.
6. Съчинение-разсъждение: „Нещата, които не искам да загубя“.

Чрез работата върху притчите се развива мисленето на учениците, възпитавам у тях задълбоченост, самокритичност.

В дните преди Възкресение Христово припомним от Евангелието последните дни от живота на Божия Син. Посетихме храма. Откривахме стенописите-изображения: „Влизане в Йерусалим“, „Тайната вечеря“, „В Гетсиманската градина“, „Разпятието“.

В клас изработихме картички, имитиращи стъклена мозайка, с изображение на кръст – техника апликация. Изработихме, отново в групи, пано-апликация „Петел“, което напомня този момент от Евангелието, когато Петър се отрича три пъти от своя учител до първи петли. След словесното представяне на Възкресение рисуваха картина „Празният гроб“.

В четвъртъка на Страстната седмица празникът се пренести в храм „Света Троица“, където се събраха децата на града. Ловчанският митрополит поздрави всички ученици с предстоящия празник.

Моята група изнесе музикално-художествена композиция. После всички деца взеха участие в боядисването на яйцата.

Проведохме екскурзии с целия клас, като посетихме църкви и манастири в страната:Троянския манастир, Етрополския манастир, Калоферския манастир, Боянската църква, „Света Марина“ в Пловдив, Църквата в Батак, Мемориален параклис – Карлово.

Съвсем бегло се спрях на някои от темите и тяхното реализиране, което включва: слово – действие – наблюдение – разсъждение – формиране на нрав-

ствени понятия – изграждане на поведение на благонравие. Защото нашата роля на учители-възпитатели е да изградим човека, у когото всичко да бъде прекрасно – от облеклото до душата.

„Първата българска поетеса Екатерина Ненчева умряла млада. Тя оставила две малки деца. В завещанието си не посочва къщи, имоти и пари, така необходими на децата ѝ, за да устроят живота си удобно. Тя им завещава само две думи: „Децата, живеете красиво!“. А човек живее красиво, когато има чиста вяра и върши добро“.

Монахиня Валентина Друмева

ЛИТЕРАТУРА

- Коев Т. (2010). *Учебно помагало по благонравие* – София: Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“.
- Николов И. Костенец „Витезда“ *Православно вероучение за деца*. Славянобългарски манастир „Св. Вмчк Георги Зограф“, Света гора, Атон, 2007 г. *Православно вероучение за деца*.
- Чапман Дж. /2004/. *Напразете с Библията*. „Нов човек“. Славянобългарски манастир „Св. Вмчк Георги Зограф“, Света гора, Атон, 2003 г. *Майчина заръка*, монахиня В. Друмева.
- Славянобългарски манастир „Св. Вмчк Георги Зограф“, Света гора, Атон, 2003 г. *Православно християнче*, монахиня В. Друмева.

ORTHODOX CREED – THE BASIS FOR MORAL FORMATION AT THE PRIMARY SCHOOL

Abstract. The paper examines the role of religion as a means of spiritual growth of young pupils. It also presents the different activities, contributing to the lasting assimilation of knowledge.

✉ **Mrs. Natalia Humbadzhieva**
“St. Kl. Ohridski” Secondary School
61, Targovska Str.
5500 Lovetch, Bulgaria
E-mail: nataly333@abv.bg